

Ruske optužbe – iznošenje činjenica

Ruska agresija na Ukrajinu dovela je do međunarodne izolacije Rusije uključujući NATO-ovu obustavu cjelokupne praktične suradnje s Rusijom.

Kako bi odvratila pozornost sa svojih akcija, Rusija je iznijela niz optužbi na račun NATO-a, koje su utemeljene na pogrešnim tumačenjima činjenica, te zanemarila trajne napore, koje je NATO uložio u izgradnju partnerstva s Rusijom.

Rusija je također neutemeljeno napala legitimnost ukrajinskih vlasti te je upotrijebila silu kako bi zauzela dio teritorija Ukrajine.

Ovaj dokument iznosi pravo činjenično stanje.

Odnosi NATO-Rusija

Rusija tvrdi da ju je NATO godinama pokušavao međunarodno marginalizirati.

Od ranih 90-tih Savez je neprekidno radio na izgradnji odnosa suradnje s Rusijom na područjima od zajedničkog interesa te težio prema strateškome partnerstvu.

Prije raspada Sovjetskoga Saveza i Varšavskoga ugovora, NATO je započeo suradnju nudeći dijalog umjesto konfrontacije, što je jasno naznačeno na sastanku na vrhu NATO-a u srpnju 1990. godine u Londonu (tekst Deklaracije vidi [ovdje](#)). U narednim godinama Savez je promicao dijalog i suradnju stvarajući nove okvire, poput Partnerstva za mir (Partnership for Peace, PfP) i Euroatlantskoga partnerskoga vijeća (Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC), koji su bili otvoreni europskim državama, uključujući Rusiju (dokumente o osnivanju PfP-a vidi [ovdje](#) i [ovdje](#)).

Kao znak jedinstvene uloge Rusije na području euroatlantske sigurnosti, NATO i Rusija su 1997. godine potpisali Temeljni dokument o uzajamnim odnosima, suradnji i sigurnosti stvarajući Stalno zajedničko vijeće NATO-Rusija. Taj odnos su unaprijedili stvaranjem Vijeća NATO-Rusija (NATO-Russia Council, NRC) 2002. godine. (Temeljni dokument možete pročitati [ovdje](#), a Rimsku deklaraciju kojom je utemeljen NRC [ovdje](#)).

Od utemeljenja NRC-a, NATO i Rusija su surađivali na pitanjima koja su se kretala u rasponu od borbe protiv narkotika i terorizma do podmorskog spašavanja i planiranja u civilnim kriznim situacijama. Nijednom drugom partneru nije ponuđen sličan odnos.

Dakle ne samo da NATO nije marginalizirao Rusiju, već ju je tretirao kao privilegiranoga partnera.

Održanje i proširenje NATO-a

Ruski dužnosnici tvrde kako je NATO trebao biti raspušten završetkom Hladnoga rata te da pristupanje novih saveznica iz Srednje i Istočne Europe potkopava sigurnost Rusije.

NATO nije raspušten po završetku Hladnoga rata jer su države članice željele zadržati vezu koja im je garantirala sigurnost i stabilnost na transatlantskom području, kao što to jasno iznosi Londonska deklaracija: „Moramo se držati zajedno kako bismo očuvali dugotrajan mir u kojemu smo uživali tijekom ova protekla četiri desetljeća“. Braneci vrijednosti kojima se uvijek vodio, NATO je postao više od snažnoga vojnog saveza – postao je politički forum za dijalog i suradnju.

Politika otvorenih vrata NATO-a uvijek se temeljila, i uvijek će se temeljiti, na slobodnom izboru europskih demokracija. Kada je Ukrajina odlučila slijediti „izvanblokovsku politiku“, NATO je u potpunosti poštovao taj izbor. Opetovana tvrdnja Rusije da je NATO pokušavao prisiliti Ukrajinu da se priključi savezničkim redovima bila je i ostat će u potpunosti netočna.

NATO se pridržava članka 10. Sjevernoatlantskoga sporazuma (tekst je dostupan [ovdje](#)) koji kaže kako saveznice „mogu jednoglasnim dogovorom pozvati bilo koju drugu europsku državu, koja je u mogućnosti promicati načela ovoga Sporazuma i doprinijeti sigurnosti sjevernoatlantskoga područja, da

pristupi Sporazumu“.

Europske zemlje su u šest navrata između 1952. i 2009. godine izabrale podnijeti zahtjev za članstvo, utemeljeno na demokratskim procesima i poštovanju vladavine prava. NATO saveznice su jednoglasno odlučile prihvatiti te zemlje u svoje članstvo.

Proširenje NATO-a i EU-a pomoglo je državama srednje i istočne Europe da se suoče s teškim reformama, koje je trebalo provesti prije pristupanja. Reforme su pomogle građanima da uživaju u blagodatima demokratskog izbora, vladavine prava te značajnoga gospodarskoga rasta. Ova nastojanja su, kao nikada prije u povijesti, još više približila Europu cjelovitosti, slobodi i miru.

Rusija se također priklonila viziji Temelnog dokumenta. Obvezala se na „stvaranje zajedničkoga prostora sigurnosti i stabilnosti u Europi bez linija podjele ili sfera utjecaja“ i na „poštovanje suvereniteta, neovisnosti i teritorijalnog integriteta svih država i njihova nerazdvojjivoga prava da biraju sredstva za očuvanje vlastite sigurnosti“.

Suprotno preuzetim obvezama, izgledno je kako Rusija sada ponovno pokušava stvoriti sferu utjecaja oduzimajući dio teritorija Ukrajine, gomilajući veliki broj snaga na njenim granicama i zahtijevajući, kako je to nedavno učinio ruski ministar vanjskih poslova, „da Ukrajina ne može biti dijelom bilo kakvoga bloka“.

Rusija tvrdi kako je NATO obećao da se neće širiti

Ruski dužnosnici tvrde kako su američki i njemački dužnosnici obećali 1990. godine da se NATO neće širiti na istočnu i srednju Europu, graditi vojnu infrastrukturu niti trajno raspoređivati postrojbe u blizini granica s Rusijom.

Takvo obećanje NATO nije dao i niti je ikad pružen bilo kakav dokaz koji bi potkrijepio tvrdnje Rusije. Naime, kad bi NATO kao organizacija pružio takvo obećanje, isto bi trebalo biti dano u obliku službene, pisane odluke svih NATO saveznica. Štoviše, razmatranje o proširenju NATO-a započelo je godinama nakon ponovnoga ujedinjenja Njemačke. Pitanje proširenja nije niti bilo na dnevnome redu u trenutku kada Rusija tvrdi da su obećanja dana.

Tvrdnje kako je NATO obećao da neće graditi infrastrukturu u blizini Rusije su također netočne. U Temeljnome dokumentu NATO je ponovio da „u trenutnom i dogleđnom sigurnosnom okruženju, Savez će provoditi svoju zajedničku obranu i druge misije kroz osiguranje potrebne interoperabilnosti, integracije i sposobnosti za pojačanja prije negoli putem dodatnog trajnog stacioniranja značajnih borbenih snaga. Sukladno tome, morat će se osloniti na adekvatnu infrastrukturu razmjerno gore navedenim zadaćama. S time u svezi, do pojačanja može doći sukladno potrebi, odnosno u slučaju obrane protiv prijetnje agresijom, misija potpore miru prema Povelji Ujedinjenih naroda i temeljnim načelima OEES-a kao i u slučaju vježbi sukladnih prilagođenom Sporazumu o konvencionalnim oružanim snagama u Europi (Treaty on Conventional Armed Forces in Europe, CFE), odredbama Bečkoga dokumenta iz 1994. godine i međusobno dogovorenim mjerama transparentnosti“.

NATO je uistinu podržao nadogradnju vojne infrastrukture, poput zrakoplovnih baza, u zemljama koje su pristupile Savezu, razmjerno potrebama za pojačanjem te vježbama. Međutim, jedine borbene snage trajno stacionirane na teritoriju novih članica su njihove vlastite oružane snage.

Čak i prije ukrajinske krize jedini uobičajeno vidljivi znak snaga Saveza u novim članicama bili su zrakoplovi NATO-a upotrebljavani u baltičkim državama u svrhu misije zračnog nadziranja. Ova minimalna obrambena sredstva ne mogu biti opisana kao značajne borbene snage u smislu Temelnoga dokumenta.

NATO je od početka krize poduzeo korake s ciljem boljeg razumijevanja situacije i jačanja obrane naših istočnih članica. Ove mjere su također u cijelosti sukladne Temeljnome dokumentu i izravan su rezultat destabilizirajućih vojnih akcija Rusije.

Zaključno, Dokument također navodi kako će „Rusija primjenjivati slična ograničenja pri raspoređivanju svojih konvencionalnih snaga u Europi.“ Agresija Rusije protiv Ukrajine nedvojbeno je kršenje ove obveze kao što je i njezina jednostrana obustava poštivanja Sporazuma o konvencionalnim oružanim snagama u Europi.

Rusija tvrdi kako je NATO ignorirao njezinu zabrinutost oko proturaketne obrane

NATO nije ignorirao zabrinutost Rusije već je naprotiv neprestano pozivao Rusiju na suradnju na području proturaketne obrane. Na sastanku na vrhu u Lisabonu 2010. godine čelnici država i vlada NATO članica su „odlučili razviti sposobnost proturaketne obrane kako bi zaštitili cjelokupno NATO europsko stanovništvo, teritorij i snage te su pozvali Rusiju na suradnju“ (vidi izjavu [ovdje](#)).

Isto je ponovljeno na sastanku na vrhu u NATO-a Chicagu u svibnju 2012. godine (tekst odluke vidi [ovdje](#)), gdje su čelnici naglasili da NATO „ostaje predan suradnji na području proturaketne obrane u duhu uzajamnog povjerenja i reciprociteta“ i izričito naglasili da proturaketna obrana NATO-a „neće narušiti ruske strateške sposobnosti odvratanja“. NATO je također predložio režim transparentnosti obuhvaćajući stvaranje dva združena proturaketna središta NATO-Rusija. Rusija je odbila navedene ponude.

Deklaracije s navedenih sastanaka na vrhu su više od političkih obećanja: one definiraju NATO-ove politike. Umjesto prihvaćanja suradnje s NATO-om, Rusija je pružila argumente koji ignoriraju i zakone fizike i proklamirane NATO-ove političke pravce. Nezavisni ruski vojni stručnjaci su jasno dali do znanja kako program proturaketne obrane NATO-a ni na koji način nije mogao ugroziti Rusiju niti degradirati učinkovitost njezinih strateških snaga za odvratanje. Ruska vlada je iskoristila proturaketnu obranu kao izgovor za optužbe, umjesto da ju je iskoristila kao priliku za partnerstvo.

Ruska kritika legitimnosti vojnih akcija NATO-a - Libija

Kako bi opravdali svoje nelegalne akcije na Krimu, Rusija se obrušila na legitimnost nekih od NATO-ovih operacija.

Kritike obuhvaćaju operaciju pod vodstvom NATO-a iz 2011. godine s ciljem zaštite civila u Libiji. Operacija pod vodstvom NATO-a pokrenuta je temeljem ovlasti dvije rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a (UN Security Council Resolutions, UNSCR), Rezolucije [1970](#) i Rezolucije [1973](#), koje se pozivaju na poglavlje VII Povelje UN-a i kojima se Rusija nije usprotivila. Predsjednik Putin je nedavno optužio NATO za kršenje tih rezolucija bombardiranjem Libije. To je u potpunosti netočno.

Rezolucijom 1973 NATO je dobio ovlasti „da poduzme sve neophodne mjere“ kako bi „zaštitiio civile i područja naseljena civilima pod prijetnjom napada“, što je Savez i učinio uz političku i vojnu potporu regionalnih država i članica Arapske lige.

Nakon sukoba NATO je surađivao s UN-ovom Međunarodnom istražnom komisijom o Libiji koja nije ustanovila nikakvo kršenje Rezolucije 1973 ili međunarodnoga prava, već je umjesto toga zaključila da je „NATO vodio vrlo preciznu kampanju te je odlučno demonstrirao izbjegavanje civilnih žrtava“.

Ruska kritika legitimnosti vojnih akcija NATO-a - Kosovo

Operacije NATO-a na Kosovu uslijedile su nakon više od godine dana intenzivnih nastojanja od strane UN-a i Kontaktne skupine, čija je Rusija bila članica, da se pronađe mirno rješenje. Vijeće sigurnosti UN-a je u nekoliko navrata osudilo etničko čišćenje na Kosovu i sve veći broj izbjeglica protjeranih iz njihovih domova kao prijetnju međunarodnome miru i sigurnosti. NATO-ova operacija Allied Force pokrenuta je bez autorizacije Vijeća sigurnosti s ciljem sprječavanja opetovanog kršenja ljudskih prava i ubojstva civila, koji su sustavno izvršavani u velikim razmjerima.

Nakon zračne kampanje uslijedila je operacija KFOR pod vodstvom NATO-a, koja je u početku uključivala i Rusiju, a koja se provodi pod mandatom UN-a (Rezolucija [1244](#)) s ciljem stvaranja sigurnog okruženja za Kosovo. Ovi napori su omogućili gotovo deset godina diplomatskog djelovanja pod nadležnošću UN-a s ciljem pronalaženja političkoga rješenja i uspostave konačnoga statusa Kosova kako je i propisano Rezolucijom 1244.

Operacija na Kosovu uslijedila je nakon iscrpne rasprave o dugogodišnjoj krizi koja je obuhvaćala cijelu međunarodnu zajednicu. Na Krimu je, bez dokaza o krizi i bez pokušaja pregovaranja o bilo kakvom obliku rješenja, Rusija zaobišla cijelu međunarodnu zajednicu, uključujući UN, te je jednostavno zauzela dio teritorija druge zemlje.

Ruske tvrdnje o nelegitimnosti ukrajinskih vlasti

Aktualni ukrajinski predsjednik i vlada potvrđeni su nadmoćnom većinom u ukrajinskom parlamentu (371 glas za od ukupno 417 registriranih uključujući i članove Stranke regija) 27. veljače 2014. godine.

Parlament je oformljen 28. listopada 2012. godine. Rusko Ministarstvo vanjskih poslova je tada objavilo kako su izbori provedeni „mirno, bez ikakvih ekscesa i u skladu s općeprihvaćenim standardima“ te „potvrdilo predanost Ukrajine demokraciji i vladavini prava.“ Izjavu na ruskome jeziku možete pročitati [ovdje](#).

Parlament kojeg je Rusija tada nazvala legitimnim teško da sada može biti prozvan nelegitimnim.

Ruske tvrdnje da je tzv. referendum na Krimu zakonit

Ruski dužnosnici tvrde kako je tzv. referendum na Krimu, održan 16. ožujka, legalan.

Prema ukrajinskome Ustavu pitanja vezana uz „izmjene teritorija Ukrajine mogu biti uređena isključivo referendumom koji će biti proveden u cijeloj Ukrajini“, te je referendum nezakonit (tekst na ukrajinskom jeziku možete pročitati [ovdje](#), na ruskome [ovdje](#), na engleskome [ovdje](#)), Krim, kao dio Ukrajine, ima status autonomne republike, no bilo koje pitanje vezano uz njegovu nadležnost mora rješavati ukrajinski parlament (članak 134.), koji ujedno odobrava i njeno uređenje. (članak 135.).

Pored navedenog, tzv. referendum je u nekoliko tjedana organiziralo samoprolašeno Krimsko vodstvo koje je postavljeno od strane ruskog vojnog osoblja nakon zauzimanja vladinih zgrada.

Rusija tvrdi da je aneksija Krima opravdana na temelju mišljenja Međunarodnoga suda pravde o neovisnosti Kosova

Ruski čelnici tvrde da je presedan tzv. Deklaracije o neovisnosti Krima bilo savjetodavno mišljenje Međunarodnoga suda pravde o neovisnosti Kosova (mišljenje dostupno [ovdje](#)).

Međutim, Sud je jasno izjavio da njihovo mišljenje nije presedan. Sud je rekao da im je povjereno „precizno i specifično“ pitanje o kosovskoj neovisnosti koje neće pokrivati šire pravne posljedice te odluke.

Sud je istaknuo okolnosti u kojima bi zahtjevi za neovisnošću bili nezakoniti. Navedene okolnosti uključivale bi zahtjeve „koji su bili ili bi mogli biti povezani s nezakonitom uporabom sile“. Primjer „nezakonite uporabe sile“ bila bi invazija ili okupacija susjednih zemalja – tj. upravo ono što je učinila Rusija.

Nadalje, proces koji je doveo do donošenja Deklaracije o neovisnosti Kosova trajao je godinama i obuhvaćao je opsežan proces pod vodstvom Ujedinjenih naroda. Ruske tvrdnje ignoriraju sve ove činjenice.

Odjel za javnu diplomaciju (Public diplomacy division, PDD) – odsjek za tisak i medije

Tel.: +32(0)2 707 1010/1002

E-pošta: moc@hq.nato.int

#NATO